

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівникам органів управління у сфері освіти і науки обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій

Керівникам закладів вищої освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України

Про стан травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти за 2025 рік

Шановні колеги!

На виконання пункту 5 розділу IV Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 травня 2019 року № 659, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 червня 2019 року за № 612/33583, у Міністерстві освіти і науки України (далі – МОН) проведено аналіз стану травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОН, обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій та місцевого самоврядування за 2025 рік (додається).

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В умовах повномасштабної агресії російської федерації проти України та введення воєнного стану 24 лютого 2022 року відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, строк дії якого продовжено Указом Президента України від 12 січня 2026 року № 40/2026, затвердженого Законом України від 14 січня 2026 року № 44757-IX, коли значні руйнування закладів освіти та іншої інфраструктури, зміни в проведенні освітнього процесу стали викликом для системи освіти України в частині забезпечення безпечного освітнього середовища, МОН, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти продовжують здійснювати відповідні кроки щодо законодавчого, нормативно-правового врегулювання питань, що направлені на забезпечення безпечного

МОН № 1/8059-26 від 20.04.2026

Підписав: Вітренко Андрій Олександрович
Сертифікат: 3FAA9288358EC0030400000FF902F00E0F2D500
Дійсний: з 26.06.2024 17:17:27 по 26.06.2026 17:17:27

функціонування закладів освіти, організації освітнього процесу, оновлення змісту освіти, захисту прав здобувачів освіти та працівників.

За оперативною інформацією органів управління у сфері освіти і науки обласних, Київської міської військової (державних) адміністрацій, закладів освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОН, у 2025 році серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти, підприємств, установ та організацій обліковано:

4660 нещасних випадків із здобувачами освіти під час освітнього процесу, у тому числі 2 випадка зі смертельними наслідками;

430 нещасних випадків невиробничого травматизму зі смертельними наслідками, що трапилися зі здобувачами освіти у побуті, у тому числі 65 дітей загинуло внаслідок терористичних дій російської федерації;

145 нещасних випадків/гострих професійних захворювань на виробництві серед працівників закладів освіти, підприємств, установ та організацій, у тому числі 6 випадків із смертельними наслідками.

Запобігання травматизму серед учасників освітнього процесу можливе у разі комплексного підходу кожного до проблем профілактики травматизму на всіх рівнях та має включати не тільки внесення змін у законодавчі та нормативно-правові акти й набуття практичних безпекових навичок у всіх сферах діяльності, а також необхідно змінити ставлення кожного до особистої безпеки, усвідомлення, що запорукою безпеки є неухильне дотримання всіма учасниками освітнього процесу встановлених правил поведінки в різних умовах. В результаті ми зможемо докорінно змінити ситуацію на краще.

Звертаємо увагу на те, що роботу з профілактики травматизму в закладах освіти необхідно проводити диференційовано, залежно від віку здобувачів освіти. Заходи щодо профілактики травматизму повинні включатися в план виховної роботи, який контролюється керівництвом закладу освіти, спрямовуються на профілактику травматизму та проводиться в позаурочний час. Знання та навички, отримані в закладі освіти, закріплюються в повсякденному житті. Основна увага дорослих у закладах освіти має бути направлена на попередження травматизму під час перерв, занять із фізкультури та рухливих ігор, а також на навчання дітей правилам безпеки життєдіяльності, порядку дій у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації, порядку дій у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога», у тому числі з одночасним надходженням повідомлення про мінування закладу освіти, поведіння біля водойм, дотримання правил дорожнього руху тощо. Крім того, необхідно звернути увагу на виконання заходів психологічного забезпечення з метою попередження випадків навмисного самоушкодження серед здобувачів освіти.

З метою профілактики травматизму серед учасників освітнього процесу та працівників закладів освіти державної та комунальної форми власності, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МОН, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, пропонується:

провести аналіз стану травматизму серед здобувачів освіти та працівників, визначити закономірності виникнення нещасних випадків, розробити заходи з їх запобігання та профілактики травматизму;

здійснювати моніторинг стану травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти, підприємств установ та організацій, під час освітнього процесу, виробництва та у побуті, його причин та наслідків з подальшим

оприлюдненням результатів такого моніторингу на відповідних інтернет ресурсах та у спеціальних виданнях;

включити в плани виховної роботи заходи із попередження травматизму серед здобувачів освіти під час освітнього процесу та у побуті, а також формування стійких здоровозбережувальних компетентностей здобувачів освіти, навичок безпечної поведінки в приміщеннях, коридорах і рекреаціях закладів освіти, на вулиці, дорогах, біля водойм та вдома;

здійснювати постійний контроль за відповідністю умов навчання та праці державним медико-санітарним правилам (санітарним регламентам);

проводити інструктажі з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності з учасниками освітнього процесу та працівниками у відповідності до законодавства України та нормативно-правових актів з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності;

регулярно проводити профілактичні бесіди із здобувачами освіти та їх батьками про необхідність дотримання правил поведінки як на території закладу освіти так і поза її межами;

сприяти підготовці та випуску збірників, бюлетенів, інформаційно-аналітичних матеріалів у друкованих засобах масової інформації про причини і наслідки аварій і нещасних випадків у побуті, а також про заходи з профілактики травматизму невиробничого характеру, що здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади;

розглянути можливість:

включення видатків на здійснення заходів з профілактики травматизму серед учасників освітнього процесу до складу відповідних бюджетних програм;

залучення профільних громадських організацій до участі у вирішенні питань безпеки життєдіяльності, зокрема безпеки дорожнього руху, пожежної безпеки, безпеки на залізничному транспорті та водних об'єктах;

створення циклу теле- і радіопередач для висвітлення питань безпеки життєдіяльності, зокрема безпеки дорожнього руху, пожежної безпеки, безпеки на залізничному транспорті та водних об'єктах, методів надання першої домедичної допомоги при травмах, опіках, отруєннях, а також для формування учасників освітнього процесу прагнення до здорового та безпечного способу життя, негативного ставлення до тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків, забезпечення належного виховання дітей і підлітків.

Наголошуємо, що виконання завдань щодо попередження травматизму серед учасників освітнього процесу та працівників є одним з першочергових завдань керівників всіх рівнів задля забезпечення прав учасників освітнього процесу та працівників на безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці.

Додаток: на 19 арк., в 1 прим.

З повагою

Заступник Міністра

Андрій ВІТРЕНКО

АНАЛІЗ
стану травматизму серед здобувачів освіти та працівників
закладів освіти, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери
управління МОН, обласних, Київської міської військових (державних)
адміністрацій та місцевого самоврядування за 2025 рік

1. Загальна характеристика системи закладів освіти, що належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України, обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій

В умовах повномасштабної агресії російської федерації проти України та введення воєнного стану 24 лютого 2022 року відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, строк дії якого продовжено Указом Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 12 січня 2026 року № 40/2026, затвердженого Законом України від 14 січня 2026 року № 44757-IX, стан травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти під час освітнього процесу та в побуті набуває особливої стурбованості в загальній системі безпеки життєдіяльності, а проблема профілактики травматизму серед здобувачів освіти стає головним завданням широкого кола осіб і працівників різних спеціальностей. Причини збільшення випадків травматизму можна шукати як з боку низької організації роботи з профілактики травматизму працівників закладів освіти у тому числі у співпраці з батьками, так і з боку сучасних тенденцій дитячого розвитку, в частині зменшення рухомості, фізичної активності та гаджетолізації молоді.

Формуванню культури фізичного здоров'я серед здобувачів освіти багато часу приділяється в сучасній педагогіці. Професійні знання, навички і робота вчителя повинні бути спрямовані на запобігання нещасним випадкам та травмам, які стали одним з головних факторів, що загрожують життю і здоров'ю дітей.

Велику роль у запобіганні травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти має аналіз і, головне, своєчасне доведення його результатів до всіх закладів освіти та всіх працівників.

Метою аналізу травматизму є визначення закономірності виникнення нещасних випадків, розробка заходів з їх запобігання та профілактики травматизму, у зв'язку з чим потрібно систематично аналізувати й узагальнювати причини травматизму.

При проведенні аналізу застосовуються статистичні відомості травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладу освіти. У ході аналізу визначались причини та характер нещасних випадків, найнебезпечніші види діяльності та процеси, виявлялись загальні тенденції дитячого травматизму під час освітнього процесу та у побуті.

На сьогодні галузь освіти серед решти галузей національної економіки має найбільш розширену мережу закладів та установ, що охоплює всю територію України. До сфери управління МОН та обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій належить більше 23,7 тис закладів освіти державної та комунальної форми власності, в яких навчається більше 6,277 млн здобувачів освіти та працює майже 1,008 млн працівників.

2. Узагальнення характеристика роботи щодо попередження травматизму серед учасників освітнього процесу

Питанням охорони праці, безпеки життєдіяльності, створення належних санітарно-гігієнічних умов, профілактики травматизму у закладах освіти приділяється значна увага керівників усіх рівнів та суспільства в цілому.

На виконання Законів України «Про охорону праці», «Про дорожній рух», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Кодексу цивільного захисту України, Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом МОН від 26 грудня 2017 року № 1669, зареєстрованого в Мін'юсті 23 січня 2018 року за № 100/31552, МОН, органами управління освітою місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, закладами освіти, підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери управління МОН, організовується та планується виконання заходів щодо попередження, запобігання та зниження рівня травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти під час освітнього процесу та в побуті.

Безпека учасників освітнього процесу є пріоритетом у прийнятті рішення щодо форм навчання у закладах освіти. З урахуванням безпекової ситуації в регіонах місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, керівниками закладів освіти та батьківськими колективами опрацьовані варіанти щодо роботи конкретного закладу освіти в очному, дистанційному або змішаному режимі.

Питання забезпечення безпеки закладів освіти є невід'ємною складовою процесу створення безпечного освітнього середовища.

З метою створення безпечних умов перебування учасників освітнього процесу у закладах освіти, з урахуванням збройної агресії російської федерації та організованого початку нового навчального 2025/2026 року керівникам органів управління освітою обласних, Київської міської військових адміністрацій, закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МОН, листом МОН від 29 травня 2025 року № 1/11233-25 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2025/26 року» було запропоновано інструктивно-методичні матеріали щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Крім того, листами МОН від 19 травня 2025 року № 1/10237-25 та 8 грудня 2025 року № 1/25775-25 керівникам органів управління освітою обласних, Київської міської військових адміністрацій, закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МОН, задля покращення стану та профілактики

травматизму було запропоновано організувати проведення заходів перед початком літніх/зимових канікул.

Відповідно до статті 9 та пункту 3 частини першої статті 18 Кодексу цивільного захисту України, статті 24 Закону України «Про освіту», та на виконання пункту 16 Плану основних заходів цивільного захисту України на 2025 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року № 1313-р, з метою приведення у відповідність до законодавства України про освіту, поновлення (уточнення) змісту Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, упорядкування на всіх рівнях управління та відомчої належності організації виконання заходів з навчання діям у надзвичайних ситуаціях та з цивільного захисту у закладах освіти в мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих сил і засобів цивільного захисту до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, МОН наказом від 10.12.2025 № 1609, що зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 січня 2026 року за № 94/45488, внесено зміни (нова редакція) до Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21 листопада 2016 року № 1400, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2016 року за № 1623/29753, та опубліковано в Офіційному віснику України від 06.02.2026 – 2026 р., № 12, стаття 904, код акта 137294/2026.

Питання безпеки життєдіяльності, створення належних санітарно-гігієнічних умов та профілактика травматизму є одним із найважливіших у роботі органів управління у сфері освіти всіх рівнів та закладів освіти. Значна увага в 2025 році приділялась проведенню занять для здобувачів освіти щодо дій у небезпечних ситуаціях з урахуванням небезпечних факторів воєнного характеру внаслідок збройної агресії російської федерації.

Одночасно одним із основних пріоритетів МОН, органів управління у сфері освіти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану вже четвертий рік поспіль є створення безпечних умов у закладах освіти шляхом будівництва, проведення капітальних ремонтів укріплень з метою забезпечення повноцінного очного та безпечного навчання для якомога більшої кількості здобувачів освіти.

Крім того,

Дошкільна освіта

Частиною другою статті 15 Закону України «Про дошкільну освіту» (далі – Закон) встановлено, що освітній процес організується у безпечному, здоровому та інклюзивному чи спеціальному освітньому середовищі, здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Відповідно до частини четвертої статті 37 Закону засновник закладу дошкільної освіти зобов'язаний забезпечити утримання заснованого ним закладу дошкільної освіти на рівні, необхідному для виконання вимог державного

Продовження додатка

стандарту, ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, санітарного регламенту, вимог інших актів законодавства у сферах громадського здоров'я, цивільного захисту, пожежної безпеки, праці, зокрема оплати та охорони праці.

Відповідно до статті 89 Бюджетного кодексу України видатки на дошкільну освіту здійснюються з бюджетів сільських, селищних і міських територіальних громад. Водночас згідно зі статтею 7 Кодексу Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними.

Таким чином, питання фінансування утримання, ремонту, реконструкції та будівництва приміщень закладів дошкільної освіти, у тому числі облаштування в них найпростіших укриттів або захисних споруд цивільного захисту, належить до повноважень органів місцевого самоврядування та має здійснюватися за рахунок коштів місцевих бюджетів, а також коштів міжнародної технічної допомоги, грантів, кредитів чи інших джерел, не заборонених законодавством.

Разом з тим, у **2025 році** було опрацьовано та прийнято Законом України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» в якому для МОН передбачено бюджетну програму 2211810 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов (облаштування укриттів) у закладах, що надають загальну середню освіту, зокрема військових (військовоморських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою та у закладах дошкільної освіти» обсягом **6 млрд гривень**, з яких **вперше 1 млрд гривень** передбачено для закладів дошкільної освіти.

На виконання Державної програми адаптації приміщень діючих закладів дошкільної освіти до вимог цивільного захисту в умовах воєнного стану, що затверджена розпорядженням КМУ від 17.12.2025 № 1456-р, передбачено створення захисних споруд цивільного захисту або споруд подвійного призначення із захисними властивостями захисних споруд. Програма передбачає створення належних умов, зокрема інклюзивного чи спеціального освітнього середовища, для забезпечення захисту життя та здоров'я вихованців та працівників закладів дошкільної освіти, створення безпечного та комфортного середовища для організації освітнього процесу в умовах воєнного стану шляхом адаптації приміщень закладів дошкільної освіти до вимог законодавства з питань цивільного захисту.

Відповідно до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов (облаштування укриттів) у закладах, що надають загальну середню освіту, зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою, та у закладах дошкільної освіти, затверджених постановою КМУ від 19.01.2026 № 71, до МОН від обласних та Київської міської військових (державних) адміністрацій надійшло 60 заявок на отримання державної субвенції на облаштування укриттів у закладах дошкільної освіти.

З метою формування навичок особистої безпеки та захисту життя, пропаганди здорового та безпечного способу життя серед дітей та батьків, вироблення у дітей умінь та навичок щодо захисту свого життя та здоров'я під

Продовження додатка
 час різних життєвих ситуацій органами управління у сфері освіти місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та закладів дошкільної освіти було організовані «Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності» спільно з представниками територіальних підрозділів ДСНС та в ході яких проведено ряд заходів:

1. Тематичні заняття: «Де чатує небезпека», «Безпечні та небезпечні предмети вдома», «Безпечна зимова прогулянка», «Свято без біди», «Щоб у вашому домі не було біди, будьте обережні з вогнем завжди», «Прогулянка з Патроном», «Знають малята, що про безпеку треба дбати», «Служба порятунку лісових звірят» та ін.

2. Бесіди з розглядом наочного матеріалу: «Небезпечні іграшки», «Небезпечні прикраси», «Ми ідемо в метро», «Правила безпечної поведінки на водоймах!», «Коли звучить сигнал «Увага! Повітряна тривога», «Тривожна валізка», «Дивись під ноги», «Дотримання правил евакуації під час пожежі, надзвичайних ситуацій», «Сам вдома».

3. Розгляд картин: «Діти граються з сірниками», «Небезпечні ігри з електроприладами», «Світлофор», «Сам вдома», «Предмети, які не можна брати без дозволу дорослих».

4. Читання художніх творів: «Як вогонь допомагає та шкодить», «Казка про пожежу», «Козенята та вогонь», «Незнайомцям двері не відчиняємо», «Пожежа», «Два цапки», «Зайчик і небезпечна знахідка»,

5. Дидактичні ігри: «На чому ми подорожуємо», «Ми їхали потягом», «Так чи ні?», «Добре-погано», «Гаряче – холодне», «Небезпечні предмети».

6. Розгляд різноманітних ілюстрацій, вирішення проблемних ситуацій перегляд мультфільмів «Вибухонебезпечні предмети», театралізованих вистав «Як звірята навчалися безпеки», «Щоб не трапилось біди», музично – спортивні розваги «Ми – маленькі рятівники», «Загаси пожежу», «Подорож до країни безпеки».

7. Вікторини, ігри, загадки, обговорення різноманітних ситуацій: «Так чи ні?», «Хто стукає в наш дім?», «Яскрава коробка посеред двору», «Чому виникає пожежа», «Одягни пожежника», «Як від лиха вберегтися», «Поводься безпечно».

Підготовлені та оформлені виставки, колажі малюнків, які вихованці створювали разом з батьками, «Будь обережним!», «Здорова дитина – щаслива родина».

Під час Тижнів також були оформлені стенди «Безпека дитини», оновлені інформаційні куточки для батьків «Мінна безпека», пам'ятки, поради, консультації з питань безпеки життєдіяльності і правил надання першої допомоги постраждалим від нещасних випадків. На сайтах закладів освіти розміщено інформацію «Один вдома - як запобігти травмуванню дітей вдома», Перевірено стан спортивного, музичного та ігрового обладнання.

Проведено бесіди та інструктажі з усіма учасниками освітнього процесу з основ безпеки життєдіяльності щодо правил поведінки під час пожежі, евакуації, повітряної тривоги, безпечної поведінки під час весняних, літніх, зимових канікул.

Відпрацьовані алгоритми дій у разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації, зокрема сигналу «Повітряна тривога!», проведено з усіма учасниками освітнього процесу евакуацію у випадку виникнення пожежі.

Також, для підвищення ефективності навчально-виховної роботи, з дітьми з питань особистої безпеки та захисту життя організовано виставки дитячої літератури. Для формування у дітей розуміння того, що своє життя треба вміти берегти і захищати, вихователями протягом Тижнів проводились сюжетно-рольові ігри «Водії», «Лікарня», «Сім'я», «Пожежники» при цьому моделювання ситуацій проводилось разом з дітьми.

Загальна середня освіта

З метою створення безпечного освітнього середовища та безпечних, нешкідливих умов навчання у закладах загальної середньої освіти упродовж 2025 року опрацьовано та прийнято Верховною Радою України Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про повну загальну середню освіту" щодо запровадження заходів безпеки в закладах загальної середньої освіти». На виконання прикінцевих та перехідних положень прийнятого Закону МОН підготовлено та подано на розгляд Кабінету Міністрів України Перелік небезпечних предметів і речовин, з якими особам заборонено перебувати на території та в приміщеннях закладу загальної середньої освіти, що був затверджений постановою КМУ від 14.01.2026 № 70.

Наказом МОН від 11.02.2026 № 243 затверджено Типові правила доступу і перебування учасників освітнього процесу та інших осіб на території та в приміщеннях закладу загальної середньої освіти, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 01.04.2026 за № 436/45830.

Задля організації заходів зі створення безпечових умов у закладах загальної середньої освіти МОН підготовлено та листом від 27.01.2026 № 1/1574-26 надіслано місцевим органам управління у сфері освіти для використання відповідні рекомендації.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» (додаток 3) МОН було передбачено бюджетну програму 2211810 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою» (далі – субвенція на облаштування укриттів) із загальним обсягом видатків **6,2 млрд гривень**.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою (далі – Порядок та умови), затверджені постановою КМУ від 28.04.2023 № 419 (в редакції постанови КМУ від 30.12.2024 № 1547).

Відповідно до підпункту 3 пункту 3 Порядку та умов з ініціативи МОН було прийнято розпорядження КМУ від 18.02.2025 № 127-р здійснено розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію

публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою, у 2025 році з метою завершення реалізації розпочатих у попередньому періоді проектів, які були профінансовані згідно з розподілом субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти згідно з рішеннями КМУ у 2024 році, за умови готовності таких проектів не менш як на 40 відсотків їх загальної вартості.

За підсумками відбору комісією проектів на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту, з ініціативи МОН здійснено також три розподіли обсягу субвенції на облаштування укриттів відповідно до розпоряджень КМУ від 14.03.2025 № 221-р, від 18.04.2025 № 357-р, від 09.05.2025 № 452-р «Про розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою, у 2025 році».

За рахунок спеціального фонду освітньої субвенції прийнято постанови КМУ від 11.06.2025 № 674 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам (за спеціальним фондом державного бюджету) в частині облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти у 2025 році» (виділено **39,7 млн грн** на облаштування 1 укриття) та від 19.12.2025 № 1689 «Деякі питання облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту» (виділено майже **31,0 млн грн** на завершення 2 проектів з облаштування укриттів Запорізької області, розпочатих за рахунок додаткової дотації, виділеної у 2024 році).

Також у Законі України «Про Державний бюджет на 2025 рік» МОН була передбачена субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (протипожежний захист), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою в обсязі **500,0 млн грн**.

Розпорядженнями КМУ від 21.02.2025 № 144-р та від 21.05.2025 № 485-р здійснено розподіл коштів всього обсягу субвенції на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (протипожежний захист).

З метою набуття теоретичних та практичних навичок з питань безпеки життєдіяльності, порядку дій під час надзвичайних ситуацій, надання першої долікарської допомоги серед здобувачів освіти вивчалися (та вивчаються) на уроках «Основи здоров'я», «Захист України», «Основи медичних знань», «Здоров'я, безпека та добробут».

Крім того, проводилися бесіди, інструктажі та заходи з безпеки життєдіяльності за відповідною тематикою, а саме:

«Правила поведінки учнів під час онлайн-уроків», «Організація дорожнього руху. Види переходів. Правила безпеки під час переходів», «Вогонь-друг, вогонь-ворог. Причини виникнення пожеж», «Види боєприпасів. Методи

їх розпізнань. Небезпечні знахідки та дії при їх виявленні», «Уміння триматися на воді - запорука безпеки. Особливості купання в річці, ставку, морі», «Повітряна тривога. Правила поведінки учнів під час ракетної небезпеки», «Як уберегтися від мін та вибухів», «Поняття про джерела струму та їх небезпечність для життя людини», «Найпоширеніші інфекції, які передаються статевим шляхом», «Типи перехресть, правила переходу дороги на перехрестях», «Поширення отруєнь грибами, рослинами. Профілактика харчових отруєнь», «Дії під час пожежі в багатоповерховому будинку. Способи захисту органів дихання», «Правила поведінки у бомбосховищі», «Міфи і факти про ВІЛ. Ситуація ВІЛ/СНІДу в Україні», «Правила поводження з ВВП, невизначеними предметами», «Основні відомості про природний та зріджений газ», «Правила переходу вулиці після висадки з транспорту», «Бесіда з безпеки життєдіяльності учнів під час канікул», «Бесіда з усіх видів дитячого травматизму у зв'язку з початком навчання», «Допомога утопаючому. Рятувальні прийоми та засоби надання першої допомоги потерпілому», Бесіда «Застуда. Корисні поради, якщо ви захворіли», Бесіда «Обережно, ожеледиця», «Бесіда з безпеки життєдіяльності учнів під час новорічних свят» тощо.

Професійна та фахова передвища освіта

У 2025 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про професійну освіту» (далі – Закон). Частиною другою статті 13 Закону встановлено, що заклад професійної освіти організовує освітній процес у безпечному освітньому середовищі з урахуванням вікових категорій здобувачів професійної освіти, їхнього фізичного, психічного та інтелектуального розвитку, стану здоров'я, особливих освітніх потреб, протипоказань та специфіки професій, за якими здобувається професійна освіта і професійна кваліфікація.

Засновник закладу професійної освіти забезпечує та контролює створення у закладі професійної освіти безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища із забезпеченням універсального дизайну та розумного пристосування (частина друга статті 38 Закону).

Керівник закладу професійної освіти створює у закладі професійної освіти безпечне, здорове та інклюзивне чи спеціальне освітнє середовище із забезпеченням універсального дизайну та розумного пристосування (частина п'ята статті 39 Закону).

Особи, які навчаються в закладах фахової передвищої освіти, мають право на безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту (частина перша статті 54 Закону України «Про фахову передвищу освіту»).

Керівник закладу фахової передвищої освіти забезпечує охорону праці та безпеку життєдіяльності, дотримання законності та порядку (частина третя статті 35 Закону України «Про фахову передвищу освіту»).

Під час проведення нарад з органами управління у сфері освіти обласних військових (державних) адміністрацій постійно обговорюються питання створення безпечних умов перебування у закладах освіти учасників освітнього процесу. Наголошується на тому, що всі наявні укриття фонду захисних споруд цивільного захисту мають утримуватися у повній готовності до використання за призначенням та у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» забезпечувати розміщення учасників освітнього процесу.

З метою організації виконання заходів із створення безпечного освітнього середовища МОН направило інструктивні листи керівникам органів управління у сфері освіти обласних військових (державних) адміністрацій, навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти, закладів професійної та фахової передвищої освіти (від 22.07.2025 № 1/15298-25, від 06.08.2025 № 1/16370-25, від 14.11.2025 № 1/24132-25), в яких було рекомендовано прийняти рішення про здійснення освітнього процесу залежно від безпекової ситуації та місткості укриттів, а також наголошувалось, що забезпечення безпечного освітнього середовища та організація безпечної роботи працівників закладів освіти є пріоритетним напрямом діяльності керівників закладів професійної та фахової передвищої освіти усіх форм власності.

У рамках проєкту «Публічно-приватне партнерство для поліпшення професійної освіти в Україні», напряму «Інфраструктурна підтримка», відомий також як «Оновлення інфраструктури закладів профосвіти», який реалізує EdUP за фінансування уряду Швейцарії, приватних партнерів та підтримці МОН у 10 закладах професійної освіти в східних і південних регіонах України оновлено укриття.

В укриттях відремонтовано стіни, стелю, підлогу, встановлено нові двері; проведено водопостачання, каналізацію та облаштовано санвузли; встановлено системи вентиляції, опалення, кондиціонування; обладнано пожежну сигналізацію, системи оповіщення та евакуації; оновлено електромережу, освітлення, під'єднано швидкісний інтернет; закуплено сучасні меблі, облаштовано прилеглу територію. Укриття обладнані інклюзивними вибиральними, підіймачами для людей з інвалідністю.

Вища освіта

Керівник закладу вищої освіти в межах наданих йому повноважень організовує діяльність закладу вищої освіти та забезпечує охорону праці, дотримання законності та порядку (частина третя статті 34 Закону України «Про вищу освіту»).

Особи, які навчаються в закладах вищої освіти, мають право на безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту (частина перша статті 62 Закону України «Про вищу освіту») та зобов'язані виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями (частина перша статті 63 Закону України «Про вищу освіту»).

З метою створення безпечних умов перебування учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти керівниками таких закладів організується виконання заходів, що забезпечують створення безпечного освітнього середовища та побуту, а також покращення стану та профілактики травматизму серед здобувачів освіти та працівників з урахуванням рекомендацій, що запропановані МОН, в період підготовки до нового навчального року та перед початком літніх/зимових канікул.

Крім того, на сайтах обласних військових адміністрацій, їх структурних підрозділів у сфері освіти, закладів освіти розміщено матеріали щодо правил поведінки населення, зокрема учасників освітнього процесу, під час

Продовження додатка надзвичайних ситуацій та в умовах бойових дій. Статті відповідної тематики публікуються в місцевих засобах масової інформації, інтернет-виданнях. В закладах освіти проводяться заняття щодо надання долікарської допомоги особам, постраждалим в результаті вибуху, безпечної поведінки під час обстрілів, сучасних засобів ураження, мінної безпеки до яких долучаються всі учасники освітнього процесу.

Серед працівників закладів освіти, підприємств, установ та організацій МОН проводилися інструктажі з охорони праці та безпеки життєдіяльності, інструктажі з питань пожежної безпеки, а також інструктажі з цивільного захисту та дій у надзвичайних ситуаціях.

2. Стан травматизму серед здобувачів освіти та працівників закладів освіти.

Відповідно до пункту 5 розділ IV Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, затвердженого наказом МОН від 16 травня 2019 року № 659, зареєстрованого в Мін'юсті 13 червня 2019 року за № 612/33583, заклади освіти, органи управління освітою місцевих органів виконавчої влади, МОН здійснюють аналіз причин нещасних випадків, що трапилися із здобувачами освіти, розробляють заходи щодо їх запобігання.

Аналіз травматизму проводився за результатами розслідувань нещасних випадків із здобувачами освіти та працівниками закладів освіти, що трапилися під час освітнього процесу, виробництва та у побуті, внаслідок отримання травм, отруєння або інтоксикації. Стан травматизму здобувачів освіти та працівників закладів освіти визначався за результатами розгляду річних звітів з травматизму закладів вищої та фахової передвищої освіти, органів управління у сфері освіти обласних та Київської міської військових (державних) адміністрацій.

Довідково:

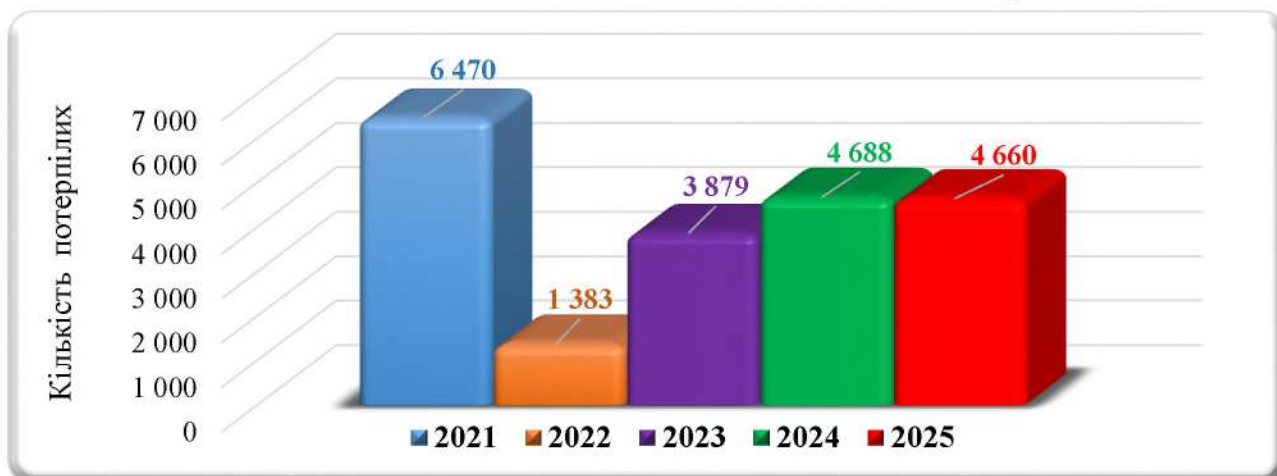
Нещасний випадок – обмежена в часі подія, раптовий вплив небезпечного чинника чи середовища, що сталися під час освітнього процесу, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю чи настала смерть здобувача освіти.

Отруєння або інтоксикація – порушення функцій чи uszkodження органів людини внаслідок дії отрут або токсинів, що потрапили до організму чи утворилися в ньому.

Травма – порушення анатомічної функції тканин або органів людини, спричинене зовнішньою дією або впливом зовнішнього чинника.

2.1. Стан травматизму серед здобувачів освіти під час освітнього процесу.

За оперативною інформацією органів управління у сфері освіти обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій, закладів вищої та фахової передвищої освіти комунальної та державної форми власності в період 2021 – 2025 років під час освітнього процесу було обліковано 21,08 тис. травмованих здобувачів освіти, у тому числі 33 випадка із смертельними наслідками. У 2025 році було обліковано 4,66 тис. травмованих здобувачів освіти проти 4,688 тис у 2024 роком, у тому числі 2 випадка із смертельними наслідками проти 11 випадків у 2024 році (Діаграма 1 та 2).

Діаграма 1. Динаміка кількості нещасних випадків у 2021 - 2025 роках

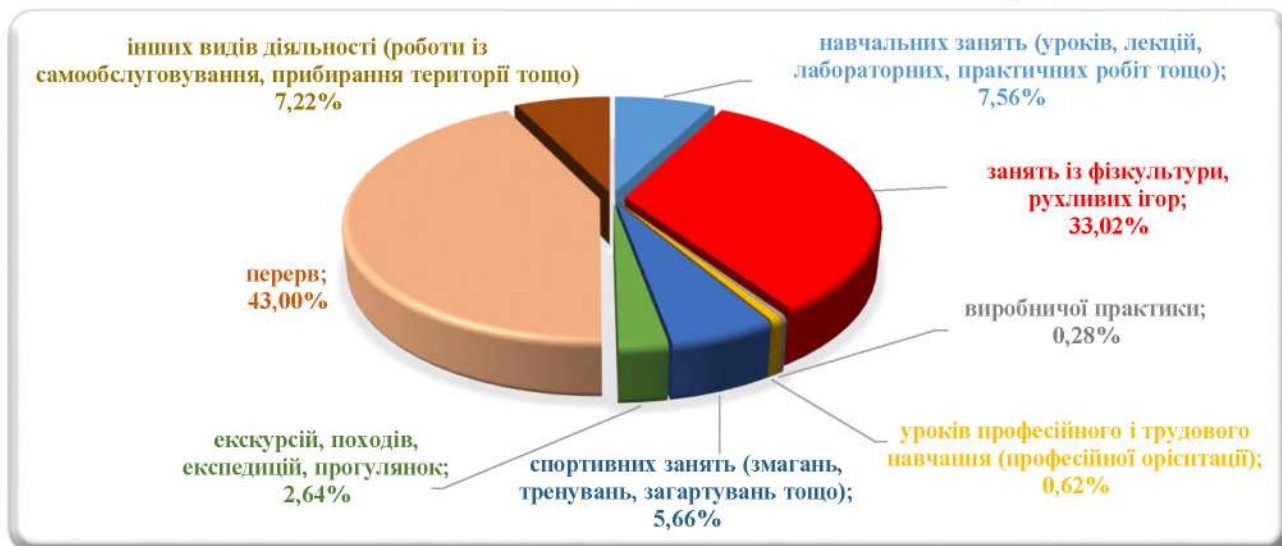
Діаграма 2. Відсоткова динаміка нещасних випадків у 2021 - 2025 роках

На динаміку отримання травм здобувачами освіти здебільшого вплинули зовнішні причини. Так з переходом закладів освіти на дистанційний режим роботи внаслідок початку повномасштабної агресії російської федерації кількість травмованих здобувачів освіти значно зменшилось. Але, незважаючи на незначне зменшення травмованих здобувачів освіти у 2025 році у порівнянні з 2024 роком, з переходом закладів освіти у звичайний режим роботи (офлайн) у більшості регіонів за 2025 рік, як і 2024 рік спостерігається значне збільшення травмованих здобувачів освіти у порівнянні із 2023 роком.

Найбільшу кількість нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу у 2025 році, зареєстровано в таких областях:

Житомирська – 341 випадок (0,18 % від загальної кількості здобувачів освіти);
 Вінницька – 484 випадки (0,17 % від загальної кількості здобувачів освіти);
 Черкаська – 230 випадків (0,13 % від загальної кількості здобувачів освіти);
 Хмельницька – 260 випадків (0,12 % від загальної кількості здобувачів освіти);
 Кіровоградська – 183 випадків (0,11 % від загальної кількості здобувачів освіти);
 м. Київ – 627 випадків (0,11 % від загальної кількості здобувачів освіти).

За узагальненою статистичною інформацією у 2025 році нещасні випадки із здобувачами освіти під час освітнього процесу, що відбуваються під час перерв та занять із фізкультури та рухливих ігор, є причиною 76,02 % всіх дитячих травм у закладах освіти (Діаграма 3).

Діаграма 3. Відсотковий розподіл нещасних випадків за видами діяльності у 2025 році

Слід зауважити, що питома вага «дитячих» травм серед травм усього населення України складає близько 30 %. Чому діти травмуються частіше за дорослих? На травмування у дитячому віці впливають рівень виховання, вікові та індивідуально-психологічні особливості дітей, умови їх життя. Доведено, що у 82,5 % випадків причиною травми є поведінка самої дитини і тільки у 17,5 % – наявність «травмонебезпечних ситуацій».

2.2. Стан невиробничого травматизму із смертельними наслідками серед здобувачів освіти

За офіційною інформацією ювенальних прокурорів України понад 2606 дітей постраждали в Україні внаслідок терористичних дій російської федерації. Станом на ранок 4 червня 2025 року за офіційною інформацією ювенальних прокурорів загинуло 631 дитина, ще 1975 дістали поранення різного ступеня тяжкості.

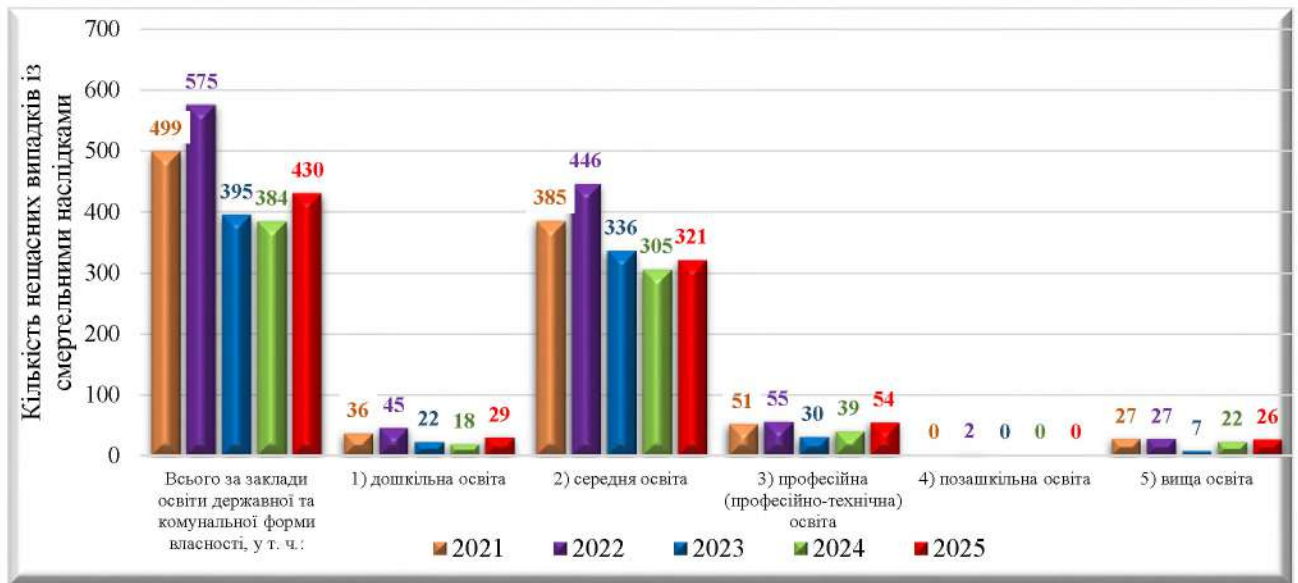
Найбільше втрат серед дітей зафіксовано в прифронтових і окупованих регіонах. Трагічну статистику очолює Донецька область – 646 поранених дітей. Далі йдуть Харківська (495), Дніпропетровська (242), Херсонська (214), Запорізька (185), Київська (146), Миколаївська (120) і Сумська (142) області.

Ці відомості не є остаточними, оскільки триває робота щодо їх встановлення у місцях ведення активних бойових дій, на тимчасово окупованих та звільнених територіях.

На виконання пункту 6 розділу IV Порядку розслідування МОН здійснює облік нещасних випадків невиробничого характеру із смертельними наслідками у побуті, що трапились із здобувачами освіти комунальної та державної форми власності, що належать до сфери управління МОН, місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

За оперативною інформацією органів управління у сфері освіти обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій, закладів вищої та фахової передвищої освіти комунальної та державної форми власності за п'ять років у період 2021 – 2025 років загинуло 2,283 тис здобувачів освіти, у тому числі 430 дітей

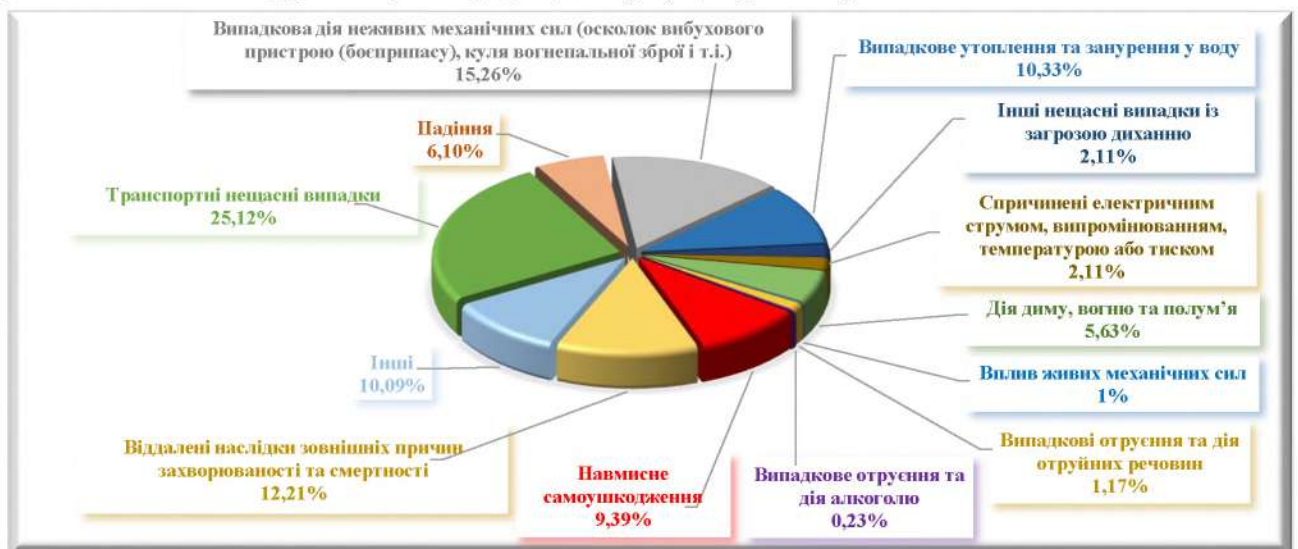
Продовження додатка
загинуло у 2025 році, з них 65 дітей – внаслідок терористичних дій російської федерації, що на 39 загиблих дітей більше ніж у 2024 році. (Діаграма 4)

Діаграма 4. Динаміка невиробничого травматизму із смертельними наслідками у 2021 - 2025 роках за складниками освіти

Найбільшу кількість нещасних випадків у 2025 році, які привели до загибелі учасників освітнього процесу у побуті, зареєстровано у місті Києві (43), у Львівській (34), Дніпропетровській (32), Одеській (28), Житомирській (27), Харківській (26) та Сумській (26), областях.

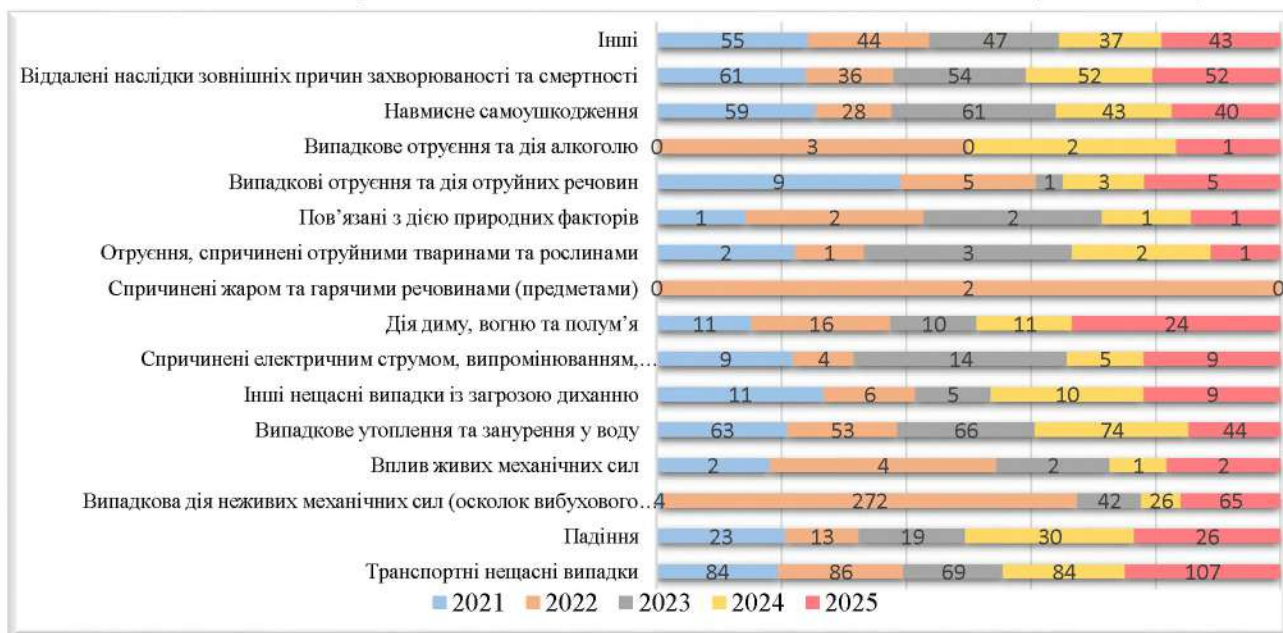
Згідно зі статистикою невиробничого травматизму із смертельними наслідками у 2025 році на першому місці за поширеністю, як і минулі роки, знаходяться транспортні нещасні випадки (25,12%), на другому – випадкова дія неживих механічних сил (осколок вибухового пристрою (боєприпасу), куля вогнепальної зброї і т.і.) (15,26%), на третьому – віддалені наслідки зовнішніх причин захворюваності та смертності (12,21%), на четвертому – випадкове утоплення та занурення у воду (10,33%). (Діаграма 5).

Діаграма 5. Відсотковий розподіл нещасних випадків із смертельними наслідками за причинами їх виникнення у 2025 році

Порівняно з 2024 роком кількість нещасних випадків у 2025 році збільшилась на 11,98 % (з 384 до 430 випадків) (Діаграма 6), при цьому кількість нещасних випадків, що пов'язані з:

- транспортними засобами – збільшилась у 1,3 рази (з 84 до 107);
- випадковою дією неживих механічних сил (осколок вибухового пристрою (боєприпасу), куля вогнепальної зброї і т.і.) – збільшилась у 2,5 рази (з 26 до 65);
- падінням – зменшилась у 1,15 рази (з 30 до 26);
- дією диму, вогню та полум'я – збільшилась у 2,2 рази (з 11 до 24);
- випадковим утопленням та зануренням – зменшилась у 1,9 рази (з 74 до 44);
- навмисним самоушкодження – зменшилась на 3 випадка (з 43 до 40).

Діаграма 6. Динаміка не виробничого травматизму із смертельними наслідками у 2021 - 2025 роках за причинами їх виникнення

Викликає стурбованість рівень травматизму внаслідок нещасних випадків за участю транспортних засобів, під час пожеж, навмисного самоушкодження та внаслідок зовнішніх причин захворюваності здобувачів освіти.

Крім причин нещасних випадків із смертельними наслідками внаслідок воєнних дій, основними причинами таких випадків можуть бути порушення правил та інструкцій з безпеки життєдіяльності, небажання виконувати вимоги безпеки на вулиці, біля водойм, у побуті тощо. У віковому аспекті найбільша кількість нещасних випадків припадає на здобувачів освіти віком від 6 до 14 років.

За масштабами, збитками та складністю вирішення проблем травматизму не виробничого характеру із смертельними наслідками є соціально небезпечним явищем.

Ситуація щодо травматизму у побуті потребує: системного управління з питань профілактики травматизму не виробничого характеру на всіх рівнях; усвідомлення пріоритетності вимог охорони життя і здоров'я населення над іншими інтересами; фінансування відповідних попереджувальних заходів у сфері безпеки життєдіяльності; посилення контролю за виконанням заходів з профілактики травматизму не виробничого характеру, планування заходів з пожежної безпеки, безпеки дорожнього руху, запобігання дитячому

травматизму; проведення роз'яснювальної роботи серед населення стосовно профілактики травматизму невикробничого характеру, у тому числі через засоби масової інформації.

2.3. Стан виробничого травматизму серед працівників закладів освіти

В Україні законодавство з охорони праці має на меті захист працівників від травм та інших ризиків, пов'язаних з їх роботою.

Згідно з вимогами статті 22 Закону України «Про охорону праці», роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до положення, що затверджується Кабінетом України за погодженням з всеукраїнськими об'єднаннями профспілок. Однак, не завжди випадки травматизму на підприємствах є відкритими та очевидними, часто працівники замовчують травми. Такі випадки прихованого травматизму можуть стати серйозною загрозою для здоров'я та життя працівника, а також для ефективності самого підприємства в цілому.

Сучасний стан безпеки та охорони праці в Україні слід оцінити як незадовільний та критичний. Підтвердженням цього є ряд показників, одним із найбільш інформативних є високий рівень виробничого травматизму.

Внаслідок економічної та демографічної кризи в Україні, подій на сході України склалася надзвичайна ситуація з безпекою праці на більшості підприємств, особливо середнього та малого бізнесу. Згідно з відомостями Державної служби України з питань праці за 2023-2025 рр. більше 70 % підприємств України не відповідають нормам і вимогам системи охорони праці, а саме: відсутні санітарно-побутові приміщення, недостатнє освітлення, функціонування системи опалення та вентиляції не відповідає вимогам мікроклімату на робочих місцях.

Слід зазначити, що протягом минулих майже двох десятиліть значна кількість підприємств здійснюють свою діяльність із використанням застарілої матеріально-технічної бази. Недостатнє фінансування охорони праці не дозволяє вжити заходів щодо створення безпечних умов праці. У промисловості, сільському господарстві, будівництві, на транспорті зросла кількість робочих місць, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам і правилам.

Відповідно до аналізу травматизму на виробництві більшість нещасних випадків зумовлено організаційними причинами. Відтак, щоб запобігти людській трагедії, роботодавцю не потрібно витратити додаткові кошти, а слід добросовісно виконувати обов'язки, передбачені Законом України «Про охорону праці».

Необхідно наголосити, що кожна людина, яка працює на виробництві, потрапляє під певні ризики як у найбільш небезпечних секторах економіки, так і у відносно безпечній сфері послуг. Працівникам потрібно завжди пам'ятати про власну безпеку, а роботодавцям - створювати умови для формування безпечного робочого середовища

За оперативною інформацією органів управління у сфері освіти обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій, закладів вищої та фахової передвищої освіти комунальної та державної форми власності, що належать до сфери управління МОН, обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій, у 2025 році зареєстровано 141 потерпілих (з них 6 – із смертельними наслідками) від нещасних випадків/гострих професійних захворювань на виробництві, на яких складено акти за формою Н-1/П. Порівняно з 2023 роком

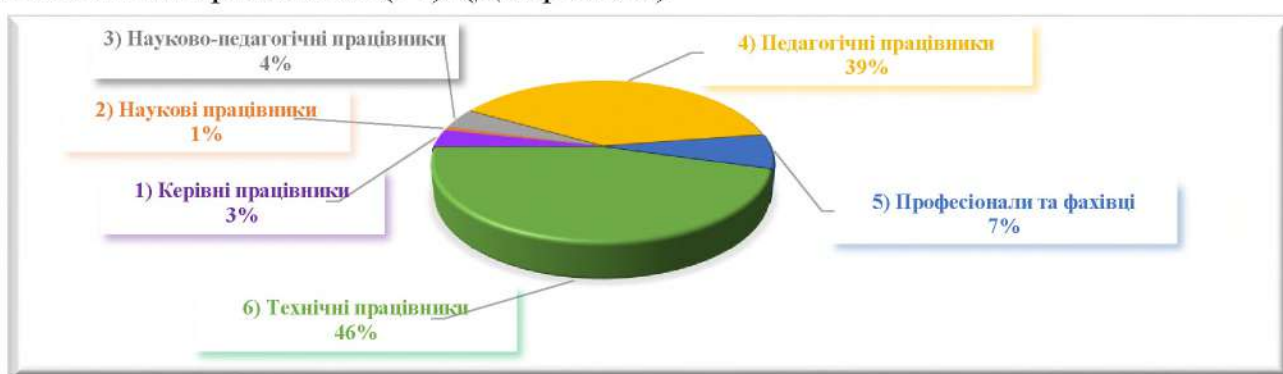
Продовження додатка
кількість страхових нещасних випадків збільшилась на 2 випадки (з 139 до 141), кількість смертельно травмованих осіб зменшилась на 2 (з 8 до 6).

Збільшення рівня виробничого травматизму та професійної захворюваності в закладах освіти державної та комунальної форми власності, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління МОН, обласних, Київської міської військових (державних) адміністрацій, у 2025 році обумовлено наслідками повномасштабної збройної агресії та зменшенням кількості працівників, які працюють дистанційно (віддалено). Крім того, постійні психологічні (стресові) навантаження від наслідків воєнних дій, особливо в районах наближених до районів бойових дій, впливають на погіршення загального стану здоров'я працівників, що приводять до загострення хронічних захворювань та як наслідок смерті під час виконання ними трудових (посадових) обов'язків (Діаграма 7).

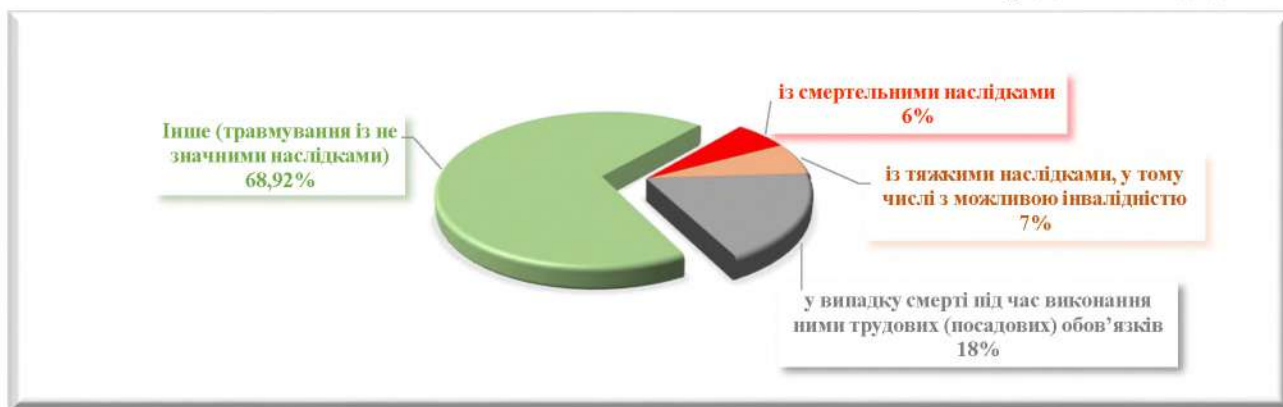
Діаграма 7. Динаміка виробничого травматизму серед працівників закладів освіти

Найбільше у 2025 році травмувалися технічні працівники (66) та педагогічні працівники (57). (Діаграма 8.)

Діаграма 8. Відсотковий розподіл нещасних випадків по групах працівників

Серед причин страхових нещасних випадків у 2025 році переважають травмування із незначними наслідками – 102 випадка, у випадку смерті під час виконання ними трудових (посадових) обов'язків – 27 випадків, з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю – 10 випадків, із смертельними наслідками – 9 випадків, (Діаграма 9).

Діаграма 9. Відсотковий розподіл причин нещасних випадків на виробництві

Незважаючи на триваючу широкомасштабну збройну агресію, а в окремих регіонах в умовах ведення активних бойових дій, керівники та відповідальні посадові особи з охорони праці та безпеки життєдіяльності закладів освіти продовжують виконувати свої основні функції щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці, а також профілактики травматизму під час виробництва.

Основними причинами нещасних випадків, як і у попередніх роках, є організаційні, які складають майже 60 %. Аналіз причин нещасних випадків показує, що основною причиною виробничого травматизму залишається людський фактор. В першу чергу це недоліки та упущення в організації охорони праці з боку керівництва закладів освіти, підприємств, установ та організацій, а також нехтування працюючими особистою безпекою.

МОН, органами управління у сфері освіти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, закладів вищої та фахової передвищої освіти комунальної та державної форми власності здійснюється моніторинг кількості нещасних випадків, які сталися з працівниками під час виконання ними трудових обов'язків, у тому числі через активні бойові дії, а також стану проведення розслідувань цих випадків та вживають заходи щодо попередження травматизму на виробництві.

3. Щодо вирішення проблемних питань покращення стану травматизму серед учасників освітнього процесу

Покращення стану травматизму серед учасників освітнього процесу можливо у разі комплексного підходу кожного до проблем профілактики травматизму на всіх рівнях та має включати не тільки внесення змін у законодавчі та нормативно-правові акти й набуття практичних безпекових навичок у всіх сферах діяльності, а також необхідно змінити ставлення кожного до особистої безпеки, усвідомлення, що запорукою безпеки є неухильне дотримання всіма учасниками освітнього процесу встановлених правил поведінки. За таких умов зможемо докорінно змінити ситуацію на краще.

Питання безпеки закладів освіти та рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та викладання, організації безпечного освітнього середовища є особливо актуальним у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, а забезпечення безпечних умов надання освітніх послуг в закладах

освіти необхідно тримати на постійному контролі керівництва МОН, місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та закладів освіти.

Роботу з профілактики травматизму в закладах освіти необхідно проводити диференційовано, залежно від віку здобувачів освіти. Заходи щодо профілактики травматизму повинні включатися в план виховної роботи, який контролюється керівництвом закладу освіти, спрямовуються на профілактику травматизму та проводяться в позаурочний час. Знання та навички, отримані в закладі освіти, закріплюються в повсякденному житті. Основна увага дорослих у закладах освіти має бути направлена на попередження травматизму під час перерв, занять із фізкультури та рухливих ігор, а також на навчання дітей правилам безпеки життєдіяльності, порядку дій у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації, у тому числі порядку дій у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога», поводження біля водойм, дотримання правил дорожнього руху тощо. Крім того, необхідно звернути увагу на виконання заходів психологічного забезпечення з метою попередження випадків навмисного самоушкодження серед здобувачів освіти.

Всі заходи по запобіганню виробничому травматизму можна поділити на організаційні та технічні.

Організаційні заходи, які сприяють запобіганню травматизму: якісне проведення інструктажу та навчання робітників, залучення їх до роботи за спеціальністю, здійснення постійного керівництва та нагляду за роботою; організація раціонального режиму праці і відпочинку; забезпечення робітників спецодягом, спецвзуттям, особистими засобами захисту відповідно до встановлених норм; виконання правил експлуатації обладнання.

Технічні заходи: створення безпечного технологічного і допоміжного обладнання; правильний вибір і компонування обладнання у виробничих приміщеннях відповідно до норм і правил безпеки та виробничої санітарії; проведення комплексної механізації і автоматизації виробничих процесів, створення надійних технічних засобів запобіганню аваріям, вибухам і пожежам на виробництві; розробка нових технологій, що виключають утворення шкідливих і небезпечних факторів та інше.

Важливим у забезпеченні безпечної праці і запобіганні травматизму на виробництві є фактори особистого характеру – знання керівником робіт особистості кожного працівника, його психіки і особливостей характеру, медичних показників і їх відповідності параметрам роботи, ставлення до праці, дисциплінованості, задоволеності працею, засвоєння навичок безпечних методів роботи, знання норм і правил з охорони праці і пожежної безпеки, його ставлення до інших робітників і всього колективу.

Аналіз травматизму працівників за видами подій свідчить про те, що основна кількість травм на виробництві відноситься до падінь потерпілих (класні приміщення, коридори, сходи, подвір'я). Таким чином, травми трапляються внаслідок неуважності потерпілих під час поспішного руху та внаслідок організаційних причин.

Не зважаючи на проведені профілактичні заходи у цілому рівень травматизму серед працівників закладів освіти, підприємств, установ та організацій сфери освіти за 2025 рік зріс.

4. Висновок та пропозиції

Профілактикою травматизму серед учасників освітнього процесу сьогодні стурбований весь світ. Наслідки воєнних дій, все більше жорстокий прогрес призводить до того, що за останній час збільшується кількість важких ушкоджень, ускладнених шоком, крововтратою, порушеннями життєво важливих функцій організму. Адже дії агресора непередбачувані, а наслідки воєнних дій більш трагічні. Крім того, машини стали швидшими, електротехніка поширенішею, будинки вищі, скла і бетону більше, часу менше. А швидкості, спритності, гнучкості у дітей стає все менше. Ось чому в більшості країн проблемою дитячого травматизму стурбовані не тільки лікарі, а й інженери, юристи, педагоги та політики. Але ніякі громадські діячі і організації не будуть думати про здоров'я дітей більше, ніж їх власні батьки і вчителі.

Незважаючи на універсальність профілактичної стратегії, має бути індивідуальний підхід до розробки програм профілактики для кожної вікової групи з огляду на визначені фактори ризику травмування.

У роботі закладу освіти одним із пріоритетних завдань є формування стійких здоровозбережувальних компетентностей здобувачів освіти, навичок безпечної поведінки на території закладу освіти, на вулицях і дорогах. Крім того, здійснювати контроль за відповідністю умов навчання санітарно-епідеміологічним нормам. Основною формою профілактики дитячого травматизму в закладі освіти є інструктування з охорони праці та безпеки життєдіяльності як працівників закладу освіти, так і здобувачів освіти. А регулярне проведення профілактичних бесід із здобувачами освіти та їх батьками про необхідність дотримання правил поведінки як у закладі освіти так й у побуті, має стати одним з основних заходів попередження дитячого травматизму. У школі необхідно на час перерв визначати графіки чергування вчителів та учнів старших класів в коридорах і рекреаціях школи.

З метою профілактики травматизму серед учасників освітнього процесу пропонується визначити основні заходи з охорони праці та безпеки життєдіяльності керівникам органів управління у сфері освіти обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій, закладів освіти та установ, що належать до сфери управління МОН.

Наголосити на тому, що виконання завдань щодо попередження травматизму серед учасників освітнього процесу та працівників сфери освіти залишається одним з першочергових завдань керівників всіх рівнів задля забезпечення прав учасників освітнього процесу на безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці. Адже, як визначено основним законом держави, Конституцією України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Завідувач сектору мобілізаційної роботи,
цивільного захисту та безпеки життєдіяльності

 Андрій ЦИМБАЛ